

TÖRTÉNETI KUTATÁS

1783

1900

1922

2010

A VÁROSKÖZPONT TÖMBJÉNEK KIALAKULÁSA

1793

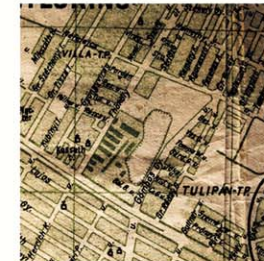
1928 Már közel ötven működik a Szentlőrinci Tégla- és Terracottagyár, két mélységben folyik az agyagkitermelés. A Kossuth tér rendezési terve még csak program szintjén ismert.

1931 1929 észtől 1930 nyaráig lezajlott a Kossuth tér rendezése, megépült a Hősök Ligete Rerrich Béla tervei alapján.

1940 Az agyagbánya talke egyre intenzívebben épül körbe, felosztására javaslat készült. A Kossuth téri parkba 1939-ben kihelyezték a Vissnyovszky Lajos által tervezett Hóai Emiéköveket valamint az Országzászlót.

1945 A bányagödör kiterjedése lassan eléri legnagyobb méretét, a II. Világháború utáni technológiai fellendülést viszont nem tudja követni a gyár, 1976-ban felszámolják.

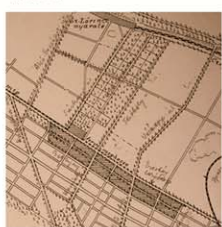
1989 Megtörtént a bányagödör feltöltése, a terület körbeépült, a telek felosztása is elkezdődött. Megépült a Szakorvosi Rendelő és a könyvtár épület.

1836

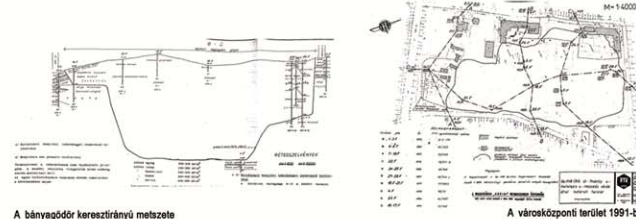

1890

1898

AZ EGYKORI BÁNYA TERÜLETÉNEK ALAKULÁSA NAPJAINKIG

A városközponti terület 1991-ben

A terület három Helygálya Pestszentlőrinc igazgatóságának érdekes fogszeret ellátja, az 1880-as években alapították át. A mai Kossuth tér nyitó egykori bejárata mögött hatalmas területen kezdte a termelést az első, a Budapest-Szentlőrinci Tégla- és Terracottagyár 1880-ban, melyet gyors egymásutánban követ az Erzsébet-telepen az Isván és a Gyémánt úton a Belső, a Budapest-Szentlőrinci Tégla- és Terracottagyár – mely kezdetben csak teglát, majd az 1920-as évektől készreperget gyártást – a fővárosi, de főleg lőrinci, kispesti építkezéseknél látható állományt termelnek. Az építványok iránt megnyilvánuló kereslet a termelés növelését is lehetővé teszi, a kezdeti 130 főnyi munkásszám 1910 körül már mintegy 300 főre emelkedett.

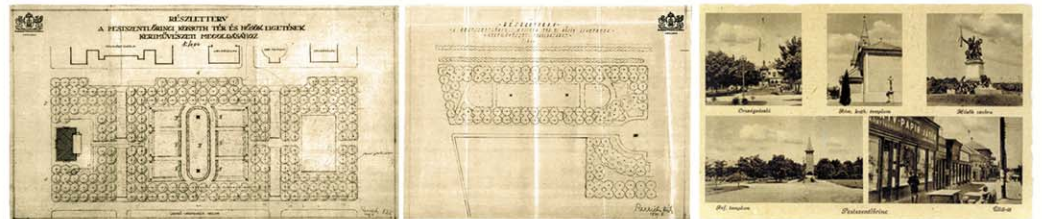
A bányagödör tényleg a feltöltés előtt, 1976

A feliratos 1897-ben kezdődött munkásszámokba a szentlőrinci Helygálya munkái csak 1919-ben értek befejezésre, majd a nagy gazdasági világválság következtében szűkös és feszültséggel teli jött a téglaipari munkásokra. Az 1946-os, háború utáni évben a politikai pártok és a városi vezetők irányításával folyik az újtelepítés. A feliratos utáni ipari fejlődés útján a Helygálya már nem tudta elvenni, egyre jobban kihasználta a korszerűsödését, 1960-ban a gyárat bezárták, majd bontani kezdték.

A bányászati tevékenység után hulladéklerakó létesült a területen; a lerakóba került hulladék háttérrel illetve vegyes típusú, változatos méretű kisebb arányban tartalmaz veszélyes hulladékokat, 1977-ben, a hulladéklerakó lezárása után reaktivációs köteletség hívja a területen csupán földterület történet, majd 2003-ban, a Pestszentlőrinci Városi Tanács és a Piac épületeinek használatának engedélyének kiadása kapcsán szűkült fel a XVIII. kerületi önkormányzatot a Közép-Duna-Völgyi Környezetvédelmi Felügyelőség a területen keletkező biogáz elvezető és ártalmatlanító rendszerének kiépítésére.

A keletkező metán gáz felgyűlés égetéssel történő ártalmatlanítását a Dunatéc Művek Kft. véggezte, melynek próbavezetése 2003 októbertől 2004 májusig tartott. A 2004 márciusi mérések a biogáz mértékének erős csökkenését mutatták, a Környezetvédelmi Felügyelőség engedélyezte a felgyűlés ártalmatlanítás felfüggesztését. A terület beépítése azóta folyamatosan zajlik, először a bányagödör peremén létesítési intézményi, sport- és lakóépületek, a feltöltés óta ehhez több, mint 30 év alatt a talajmechanikai tulajdonságai egyre megváltoztak. Az egykori bányagödör legmélyebb részén felvált, beépítésre nem szánt terület a diplomatervezés szabadtértervezési területé.

A KOSSUTH TÉR RENDEZÉSÉNEK TÖRTÉNETE ÉS SZERKEZETÉNEK ALAKULÁSA NAPJAINKIG

A Kossuth téri Hősök Ligetének kertművészeti terve, Rerrich 1929

A mai evangélikus templom mögötti parktervezés terve, Rerrich 1929

baloldalt lent a Kossuth tér szerkezete, 1994

baloldalt lent a Helygálya Kossuth téri földi bejárata a jegenyevirág-árokra

1925-ben Vargha László városrendezési szakértő készítette el a Kossuth (akkor Piac) tér rendezési tervét és szabványos programot, melyre a későbbiekben az építkezési és a kertművészeti koncepció épült. A térrendezési programnak alapulva az volt, hogy a kialakítás segítsen megőrizni a község eredeti nyaralótelep és kertváros jellegét.

1929 februárjában a község vezetősége településtervezési feladatot bízott a Kossuth-ter park kertművészeti kialakításának elkészítésére. A pályázaton való részvételre meghívást kapott Rerrich Béla műépítész, Varga Márton a székesfehérvári kertművészeti iskola igazgatója és Kirchochner Emil lakástervező.

A településtervezési kiírás a rendezési program elveit, valamint látszólag azt, hogy a község központi közparkjainak helyét kapnia a Hősök szobornak, melynek megalkotására szorosabbra az évek óta ki pályázatot kiírtam volt tovább, hogy az akkor még felnyitott első Helygálya épületet és nagy arculatát tekintő Thököly utat sűrű lombosított fasorral kerítsék a park felől.

A parkot a lakosság üdülési helyévé a nemes eszmék szentjé, mely eredményeként az 1930-as években több területet is elkészített az országban. A parktervezés célja olyan esztétikus terep, mely egyben Hősök ligete is legyen azáltal, hogy minden egyes pestszentlőrinci ház határát árkát egy-egy díszítéssel öleli meg.

A Hősök Ligetének kivételével után nehéz időszak következett a község életében, elírte az ország az első nagy gazdasági világválság – a település fejlesztésére irányuló keretbe zártk éremelésűk. Ez azt jelentette, hogy a Kossuth-ter Üllös út felől felé tervezett nagyterületű beruházás – az új közpark és a kultúrterület, valamint a meglévő tervezett evangélikus templom – nem valósulhatott meg, tehát a mai park területének megfelelő terület felé volt az, melyen a Rerrich-féle terv kivételével került.

A Rerrich terv alapján kivétel nélkül több lépcsőben a 90-as évek folyamán megkezdtek. A terep rendezése nem változott, a lépcsőzetes gróndhálózatot azonosan let. Környezeti célból az években alakították ki azt a parkot keretrendszerben átszűkített gyűjtő pályán, mely a Gyöngyvágy utcától az Üllös útig vezet. A parkon más, nagy léptékű átalakítás napjaink nem történt.

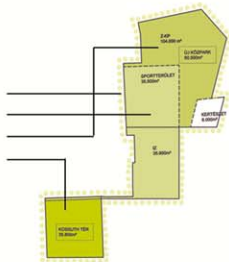
Pestszentlőrinc városközpont közparkjainak rehabilitációs szabadtérépítési terve

VÁROSÉPÍTÉSZETI ÉS SZABADTÉRÉPÍTÉSZETI KONCEPCIÓTERV M 1_1000

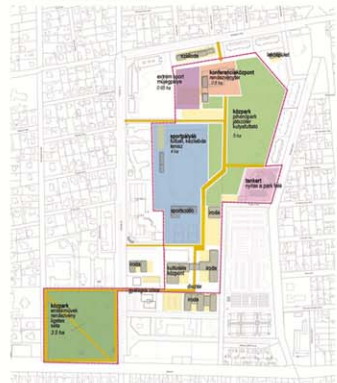
* *tabló 03*

A DIPLOMATERV TERVI SZINTJEI

- 1 programtervi szint
- 2 városépítészeti koncepcióterv szint
- 3 szabadtérépítészeti koncepcióterv szint
- 4 szabadtérépítészeti terv szint

PROGRAMTERV

A legelső tervezési szint a programtervi szint, mely javaslatot ad a terület egészének (mintegy 17,5 hektár) kezelésére, a területhasználat kialakítására és a funkciók megosztására.

A kialakított területrészeket követi a Kossuth tér park, mint közpark terület, a tervezési feladat rekonstrukció és megújítás. A park a Thököly út két szélén fordulva miatt jelenleg funkcionálisan lecsúszta a tömbből, hiszen megkezdése a központi tömb fölött néhol, és nem akadálymentesített. Ezért a két tervezési területet a környék és a szlovákiai rendelő épülete közötti utca gyalgos sávjára való átalakításával kívánom összekapcsolni. Ez a sávny vezet be a kerület új dzsanté, mely mellett a sportcsarnok oldalán tervezett kulturális központ állna, valamint új, modern iskolaközpont. A dzsanté szöglet az új közpark egyik kapuját, az épületek között indul el egy nagyvonalú gyalgos sávny. Továbbhaladva érthető el a sportuszta épülete és egy kisebb rendezőpark. A négy hektáron elterülő sportterület új funkciókkal bővíti a jelenleghez képest megújult futballpályát és új tenisz- valamint kábelabátpályák kijelölésével.

A kerületi áruháza által okozott területfoglalási konfliktus (korlátozott közlekedési terület a ZXP területén) feloldását egy határoló lehetőséggel, hogy az áruháza területén tartott létesítmény, mely nem zárja ki az áruháza lehetőséget. Az új közparkba tervezett funkciók a pihenést szolgáló felületek, több korosztály számára játszótér, kutyafuttató, napozófelületek, kábelabátpályák, valamint egyéb magas esztétikai minőségű közpark funkciók. A kerületi városrendezési célokkal összhangban elhelyezése kerület egy felszín alatti konferencia- és rendezvényközpont, mely a parkba bevezető fő sávny kerületében található, ezáltal mintegy 10 célja és tartalma annak. A központ mellett szintén sport funkciók kapnak helyet – egy góndzsák pálya, valamint egy egész évben működő műgálya, melyek a kerületi koncepciók szerint nem csak kerületi rendezvény bio funkciók is válnak.

VÁROSÉPÍTÉSZETI KONCEPCIÓ

Az elemzett városépítészeti terv és koncepció nyomán készített el a városrendezési javaslatot. A programtervben ismertetett új épületek és funkciók formai kialakítása az, amely a dolgozat sajátjává emeli ezeket a tervi részleteket, az épületek helyét a tervezett új szabályozási tervben meghatározott építési vonalak alapján jelöltem ki.

Az épületek formai kialakítása (pl. szögletes elrendezés, színtartomány) mellett az épületek közötti parkosított felületek kijelölése volt a másik fontos feladat. A tervezett épületek parkosított igényének kielégítése lényegesen alacsony, melygarazsokban történik. A rendezvényközpont funkcióhoz kapcsolódó parkosított igény a következő: a sport 160, a kulturális 96, a szabadidő 20, a vendéglátás 100 darab parkolóhelyet igényel. Ebből 96 felszín alatti kerület, a felszínen elhelyezendő 260 darab. Továbbá a közpark területére az ÖTEK 4. számú melléklete által előírtak alapján minden megkezdett 500 négyzetméter után egy parkolóhelyet számítva elhelyezésére került meg 107 parkolóhely, így összesen 387 darab.

SZABADTÉRÉPÍTÉSZETI KONCEPCIÓ ÚJ KÖZPARK TERVE

A parkot a történelmi sávnyra megújítva egy **ÜZLETEKELŐK KALKULÁCIÓ FOGADÓTEREN** keresztül jutunk a parkba. Dél felé indulva az **idősek pihenőjéből** építjük el a parkot, a közparkot és pihenőparkot elhelyezésére. A pihenő fő megkezdési sávny a Haldasi utca mentén találunk fel, ez a funkció a közparkban a közpark sávnyra létezik.

Az idősek pihenőjének közelében, a közpark fölötti oldalon található a **játszóter**, mely az 1-6, és a 6-12 éves korosztály számára ad játszóhelyet és szülőinek pihenőhelyét. A játszóterület továbbhaladva a park közepén a fák, az egyik fő sávnyra fűződik fel a kábelabátpályák, mely szabadtéri installációk helyszínét szolgálat.

A park észak-keleti határára kapott helyet a **kutyafuttató**, mely egy elkülönített játszóterület a házikóval rendelkező számára.

Visszatérve a parkba bevezető sávnyra, a rendezvényközpont épülete által központosítja egy nagy, teljes mértékben burkolt rendezvényterület kapott helyet, melyet a sávnyra a közpark felé vezető úton, az új közpark szabadtéri rendezvényterületén. Az épületet szemben állva jobbra felé egy magas esztétikai igényű kialakított, a környezetbe mélyen **integrálódik** került kialakításra, mely három 20 cm szélességű, keskeny lámpafalú megfogott terepkezdést jelent. A lépcsők alatt **vízjáték** teszi érdekesebbé az öszipaképet.

A terepkezdés mellett, a kutyafuttató irányában nagy, egybefüggő gyepfelület található, mely napozásra, hevesítésre alkalmas. Ezen a területen indul két szélesebb sávny és az épület háta mögött, a park kijáratához, illetve a skateboard pályához.

Az épület nyugati oldalán található két **extrém sport** pálya. A **skateboard** pályát a kerület fiataljai számára, a **műgálya** pedig akár több kerületi koncepció számára kerület elhelyezése. A góndzsák pályát körbe pihenőterület övezeti, az iskola udvara felől lépcsőzetes, ligetes kialakítású.

ELŐKÉPEK

INSPIRÁCIÓ

BERENDEZÉSEK

A tervezési terület alaprajzi adottságai, története és a központi helyzete inspirált arra, hogy egy organikus, szabad formájú vonalvezetésű koncepció alakuljon ki. Mint egy fa ágrendszere, vagy a hálózatban egymással kapcsolódó idegsejtek, olyan ez a park – paradox módon tömbbelsőbe szorult, mégis összekötő szerepet játszik. Összekötő a városközpont lánca, a tömb peremére szorult épületek, és ezáltal összekötő a városközpontban élő emberek életét, közösségeit szervez.

Pestszentlőrinc városközpont közparkjainak rehabilitációs szabadtérépítészeti terve

VÁROSEPÍTÉSZETI ÉS SZABADTÉRÉPÍTÉSZETI KONCEPCIÓTERV M 1_1000

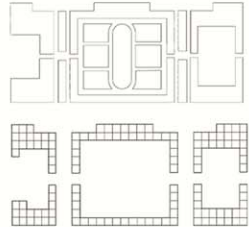
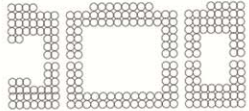
* *tabló 04*

A KOSSUTH TÉR SZABADTÉRÉPÍTÉSZETI KONCEPCIÓTERVE

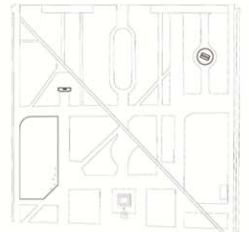
A Kossuth tér tervezési folyamata két irányítást kellett, hogy összehangoljon: a Rerich-féle terv alapján történő értékelést megújítást és a park mai működését meghatározó funkciók térbeli elhelyezkedését. A két irány legteljesebben azokon a pontokon illeszkedik: ahol az eredetileg megvalósított tervek felújítás, a park használati szokásai az elmúlt évtizedekben, mint a keresztirányban bevágott sétány, vagy a park északi oldalán lehatárolt parkolóhelyek.

A tervezés módszereit azt választottam, hogy a Rerich-féle tervet és a park használatának vizuálisan anyagát rögzítőként helyeztem egymásra, hogy a közös keretstruktúrát kiadassa azt a koncepciót, melyben a funkciók és a forma egyaránt a térhez és egymás mellett működhet. Ennek eredményeképpen és a park jelenlegi erőforrásait alapul véve (a keresztirányú sétány megmarva) a kialakítás egy létszám, megfelelő méretű burkolt felülettel és pihenésre alkalmas terelekkel rendelkező, északi-keleti irányban lévő alaprajz koncepció lett.

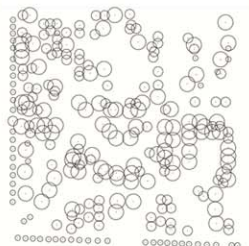
TERVFEJLŐDÉS, MÓDSZERTAN

A Rerich-féle terv rétegei

A park jelenlegi burkolt felületei

A megtört falómány

ÚJ FUNKCIÓK A PARKBAN

TERVISMERTETÉS

Az Úró úti menti sétány is szélesebb kialakítású lett, mely eredményeként a park elvezethető látványt nyújt az Úró, a Héti emlékmű pedig mélyebb környezetbe kap és megjelölhetőségét könnyebbé válik. A park másik Úró úti felől parkon megszakításra kerül az indokoltan nagy kapacitású burkolt felület, helyette egy keletnyugati, szűkebb burkolt felületet vezetünk át a parkon egészen a gimnáziumig. A melleszobok mellett és mögött nagy felületű levegőtér kapnak helyet. A sétányon a burkolatba helyezett vízvezetékcsatlakozás, sűrűsödő csobogók vezetnek be a látogatók a parkba. III. felületre érhető el a park leglátványosabb burkolt felülete, az a terület, ahol az úró sétány befut a Rerich - síle park felé. III. egy találkozó-gyülekezési alkalom, és ide fut be a csodaszó is. A jelenlegi ponton III. található Félzabadosi emlékmű elhelyezése került a bevezető sétány oldalára, a melleszobok szomszédságába.

Az Úró úti menti sétány is szélesebb kialakítású lett, mely eredményeként a park elvezethető látványt nyújt az Úró, a Héti emlékmű pedig mélyebb környezetbe kap és megjelölhetőségét könnyebbé válik. A park másik Úró úti felől parkon megszakításra kerül az indokoltan nagy kapacitású burkolt felület, helyette egy keletnyugati, szűkebb burkolt felületet vezetünk át a parkon egészen a gimnáziumig. A melleszobok mellett és mögött nagy felületű levegőtér kapnak helyet. A sétányon a burkolatba helyezett vízvezetékcsatlakozás, sűrűsödő csobogók vezetnek be a látogatók a parkba. III. felületre érhető el a park leglátványosabb burkolt felülete, az a terület, ahol az úró sétány befut a Rerich - síle park felé. III. egy találkozó-gyülekezési alkalom, és ide fut be a csodaszó is. A jelenlegi ponton III. található Félzabadosi emlékmű elhelyezése került a bevezető sétány oldalára, a melleszobok szomszédságába.

Az északi, rekonstruált parkrészt visszakapta azt a formáját, melyet Rerich Béla álmodott ide: az északi határoló iskola és templomok közötti homlokzati vonalhoz illeszkedő markáns sétányok három egykörös oszlopra kerültek. A keleti, Gyöngyösi utcával határos felületet pedig az indokoltan nagy kapacitású burkolt felület, helyette egy keletnyugati, szűkebb burkolt felületet vezetünk át a parkon egészen a gimnáziumig. A melleszobok mellett és mögött nagy felületű levegőtér kapnak helyet. A sétányon a burkolatba helyezett vízvezetékcsatlakozás, sűrűsödő csobogók vezetnek be a látogatók a parkba. III. felületre érhető el a park leglátványosabb burkolt felülete, az a terület, ahol az úró sétány befut a Rerich - síle park felé. III. egy találkozó-gyülekezési alkalom, és ide fut be a csodaszó is. A jelenlegi ponton III. található Félzabadosi emlékmű elhelyezése került a bevezető sétány oldalára, a melleszobok szomszédságába.

Pestszentlőrinc városközpont közparkjainak rehabilitációs szabadtérépítészeti terve

A KOSSUTH TÉR SZABDTÉRÉPÍTÉSZETI TERVE M 1_500

* *tabló 05*

JELMAGYARÁZAT

A - A METSZET A FELSŐ PARKRÉSZN TENGELYÉN

LÁTVÁNYTERVEK

- 1 Az Üllői út felől feltáru látvány; a bevezető sétatny, melyen csobogók vezeték a tekintetet, baloldalt az évelőkültetés és a mellszobrok láthatók.
- 2 A parkot keresztben átszelő sétatny látványa a Gyöngyvirág utca felől
- 3 A park központi terének látványa madártávlatból a gimnázium felé.

NÖVÉNYALKALMAZÁS

SORSZÁM	TEHETSÉGT FAJN	ELŐKÉP	HELY-ELŐKÉP	HELY-ELŐKÉP	HELY-ELŐKÉP	HELY-ELŐKÉP	HELY-ELŐKÉP	HELY-ELŐKÉP	HELY-ELŐKÉP
1	Fraxinus excelsior 'Jaspidea'	10	10	10	10	10	10	10	10
2	Acer platanoides 'Emerald Queen'	10	10	10	10	10	10	10	10
3	Acer campestre 'Queen Elizabeth'	10	10	10	10	10	10	10	10
4	Tilia americana 'Nova'	10	10	10	10	10	10	10	10

ALKALMAZOTT FAFAJOK

ÉVELŐGÁY KIÜLTETÉSI TERVE SORSZÁM / DARABSZÁM M 1 : 200

A - A METSZET A NAPOZÓ TERASZ-RÓL ÉS A LÉPCSŐKRŐL

B - B METSZET A PETŐFI SZOBOR KÖRNYEZETÉNEK KIALAKÍTÁSÁRÓL

